



"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: ת"ג אכ"ב, רחוב גורדון 3, טל. 03-2322621/3/4. תאריך: 136 • מוען מכרמים: "עולםפרם" • העורך הראשי: אורי אכנרי • ראש המערכת: יוסי ינאי • עורכת-בנות: יוסי שגון • עורכת כיתוב: לודית בוארון • צלמי מערכת: ציון צפריר וגילה רזין • ראש המינהלה: אברהם סימון • מחלקת המודעות: רפי זכרונזי • המו"ל: "העולם הזה" בע"מ • מודפס בהדפוס החדש "בע"מ, תל-אביב, רחוב בני אביגדור • הפצה "גד" בע"מ • גזופות: צינקוגרפיה "בספי" בע"מ.

קיא ירי

איפשרה הגדלה רבה של שטח המערכת, ריבוי המדורים ושיפור השרותים המערכתיים השונים. התפתחות טיבעית זו הופרעה בשנים האחרונות, כאשר האינפלציה התחילה לדהור והפכה לתהליך קבוע במשק. השתדלנו להדביק את האינפלציה על-ידי שיטה של העלאות וזחלות תכופות. אך תמיד השתדלנו למתן העלאות אלה.

אני מרגיש צורך לשתף אותך בבעיות שאינן נהגו לכתוב עליהן במדור זה בדרך כלל: בעיות כספיות. מדור זה מוקדש לבידור בעיות מערכיות ולתיאור חוויות מערכתיות. אל התיפקוד הכלכלי של העיתון אנחנו מת-ייחסים כאל דבר מובן מאליה. עוסקת בכך מינהלה, בניצוחו של אברהם סימון, מנכ"ל חברת העולם הזה בע"מ. נפיליון אמר פעם כי "הצבא צועד על קיבתו". הוא הדין, כמובן, לגבי עיתון. אף זהו מיפעל ציבורי, הממלא תפקיד חב-רתי חשוב מאין כמוהו בחברה הדמוק-רטית, מתנהל העיתון כעסק. כושרו לתפ-קד כראוי, לעמוד בפני לחצים, להקדיש את האמצעים הדרושים לאיסוף מידע — כל אלה תלויים בחוסנו הכלכלי. עיתונים רבים בעולם — ואולי רובם המכריע — מתנהלים כעסקים מיסחריים לכל דבר. בעליהם מעוניינים קודם כל ברווחים, הם מכריחים את העורכים להת-חשב בכך בעת קביעתה של המדיניות המערכתית.

בהעולם הזה אנחנו משוחררים מצורך זה. מכיוון שהבעלות על העיתון ועריכתו נתונות, פחות או יותר, ביד אחת, משוח-רים העורכים מכל לחצים מסוג זה. אני עצמי מתייחס אל העיתון כאל מוסד ציבורי שאינו קיים כדי להפיק רווחים, ועל כן מנעתי במשך שלושים השנים האחרונות כל חלוקה של רווחים או דיווידנד. כל הכנסות השבועון שימשו לשיפור שרותיו — וכך זה יהיה גם להבא. יחד עם זאת מוטלת עלינו החובה לדאוג למצבו הכלכלי התקין של העיתון, כדי שיוכל למלא את תפקידו כראוי. הדבר הכריח אותנו בשבוע שעבר להעלות את מחירו באופן ניכר.

כמו כרטיס קולנוע

כאשר קיבלתי לידו את העולם הזה, באפריל 1950, היה מחירו 75 מיל — שיבעה גרוש וחצי. מחיר זה מתנוסס על שער העולם הזה (651), הראשון שהופיע בעריכתו, תמונת השער: ילד הרוכב על סוס-עץ בלונה-פארק. זה היה אל מחיר נכבד. הוא היה דומה למחירו של כרטיס-קולנוע בינוני. המש-כורת הגבוהה ביותר בשבועון הייתה בסך 70 לירות לחודש — כמחירים של פחות מאף גיליונות של העיתון. מאז עלה המחיר בהתמדה, בהתאם ל-ירידת ערך המטבע ועליית עלות-הייצור. השתלנו לשמור על היחס בין המחיר לבין מהירות האינפלציה. לפעמים פיגרנו, ואז נאלצנו להעלות את המחיר לפתע במידה ניכרת. לפעמים הקדמנו קצת את האינ-פלציה, ואז יכלנו למתן את העלויות לאחן מכן.

באותן שנים גם גדל בהתמדה מיספר העמודים, מ-20 עמודים עד 74, 80 ואף 100 בשבוע. אך עובדה זו לא השפיעה על מחיר העיתון. התרחבותו המתמד תשל השטח המוקדש למדעות המיסחריות

באופן ניכר, כאמצעי חדישעמי. מעתה והלאה שוב נתקדם לפי קצב האינפלציה השוטפת. נקטנו צעדים דומים לגבי מחירי ה-מודעות, שגם הם החלו מפגרים אחרי קצב האינפלציה. אני מקווה כי תתייחס לצורך זה בהבנה, כשם שעשו קוראי העולם הזה במשך כל השנים — מאז שלגרוש היה חור.

לדווח או להעלים?

איך להתייחס אל היורדים הישרא-ליים ברחבי העולם, ובעיקר בארצות-הברית? האם הם "נפולת של גמושות", שעלינו לנער מהם את חוצננו בכוח ובזעם, לנתק עימם את הקשרים. להתעלם מהם כליל? האם לראות בהם בנים טועים, שיש להיאבק על נפשם, לחוק את הקשרים עימם ולשכנע אותם לחזור למדינה? לאיש אין דיעה נחרצת על שאלה זו. כולנו מתנדדים בין שני הקצוות.

לגבי מערכת העולם הזה, שאלה זו מתעוררת בכמה מישורים. הראשונה היא לגבי הדיווח. האם ל-הקדיש ביכלל מקום לירידה, ליורדים, ל-חיייהם ולבעיותיהם? יש הטוענים כי לפחות במדורים החב-רתיים, עלינו להתעלם לגמרי מקיומם של היורדים, לא להקדיש להם תשומת-לב, לא להזכירם כלל. "כל אינכור של יורד בי-פאריס או בניו-יורק", כותב הקורא חיים שפירא מרמת-גן, "בייתור בהקשר של הצלחה, רק הגביר את תאוות-הירידה".

אלפי גליונות של העולם הזה מגיעים מדי שבוע לגולה הדווייה. חלקם בצורת משלוח למנויים. חלקם מוטסים במרוכז ונמכרים בקוסקים מסויימים בניו-יורק, בלוס-אנג'לס ובערים אחרות. אך נדמה לי שהכמות העיקרית נשלחת עליידי בני-מישפחה בישראל, הקוראים את גליון השבוע ושולחים אותו אחר-כך ליקיריהם בחו"ל. אין אפשרות להעריך את מיספרם של אלה.

העניין הוא שמישלות של העולם הזה עולה בכסף רב — סכום העולה על מחיר הגליון עצמו. ככל שגדל מיספר העמודים כן גובר גם המישקל ומחיר המישלוח. מכאן הרעיון, שאנו מתחבטים בו כבר מזה זמן רב — להטיס לארצות-הברית רק עותק אחד, ולהדפיס בשיטה של הדפסת-צילום מהדורה אמריקאית נפרדת של העולם הזה. שתהיה זהה למהדורה הי-שראלית בכל — מילבד במדור המוד-עות, שיאפשר למוסדות ישראליים, למשל, פנייה ישירה לציבור זה.

התלבטנו לא מעט, אך בסופו של דבר הענינו למסקנה כי עקרונות יש לחייב רעיון זה. הנסיון מוכיח כי אין כמו העולם הזה כדי לשמור על קשר בין הישראלי בחו"ל ובין המדינה. קשה ל-ישראלי לקרוא מדי יום עיתון יומי ישר-אלי, וגליון אחד של עיתון יומי בסוף השבוע אינו גותן תמונה שלמה של ה-מתרחש בישראל. לעומת זאת מתאים לכך דווקא העולם הזה, המסקר את כל ה-מתרחש בישראל במשך השבוע, על כל השטחים, החל בעניינים המדיניים ה-חשובים ביותר וכלה בחיים החברתיים, באפנות וברכילות. אנו מקבלים לעיתים קרובות מיכתבים



"העולם הזה" 2245 — ספטמבר 1980, 10 שקלים

"העולם הזה" 651 — אפריל 1950, 75 מ"ל

מקוראינו באמריקה, ביניהם יורדים מוב-הקים, המודים כי העולם הזה הוא ה-שומר על הקשר החי שלהם עם המדינה. וכל עוד קיים קשר חי — יש תיקוה שהיורד ימצא את דרכו חזרה. אין בכוחנו לעסוק בעצמנו בהפקת המהדורה האמריקאית, ואינו רוצים להי-כנס לעסקים שם. זאת צריכה להיות יוזמה מקומית שם. אך אנו שוקלים בחיוב כל הצעה רצינית בכיוון זה. אם תתגש ה-אפשרות המעשית, יוכלו מאות אלפי ה-יונות העולם הזה באופן סדיר, מהיר ו-במחיר הרבה יותר נמוך.

לעומת זאת יש לקורא הישראלי עניין מוצדק בקורות היורדים, הצלחותיהם ו-כישלונותיהם. אין טעם להניח נושא זה לשמועות, המגזימות את ההצלחות והמע-לימות את הכישלונות. אי-אפשר גם לשכוח לפתע אנשים שעמדו במרכז החיים ה-חברתיים בישראל. אמן חשוב, למשל, ש-עבר לארצות-הברית — האם אפשר ל-התעלם מהמשך דרכו? ארי סאן, למשל, או ריקה ורזאי? לדעתי, על העולם הזה לדווח על ה-יורדים בצורה שקולה, מבלי לפאר אותם, תוך תיאור המצב לאשורו. הוא הדין לגבי הירידה עצמה. זוהי תופעה, התופכת יותר ויותר חשובה לגבי עתיד המדינה. אין טעם להמעיט בתיאור ממדיה. ככל שנראה את מלוא עוצמתה, ואת מלוא היקף הסכנה הכרוכה בה, כן ייטב וכן ייקל עלינו להתמודד עימה. יש לבעייה זו גם צד אחר.

כדי להקל על הקוראים. תהליך זה גרם לפיגור מצטבר אחרי קצב האינפלציה — במילים אחרות, תהליך של שחיקת מחירו של השבועון. ההשוואה המתאימה: מחיר הגליון לעו-מת מחיר כרטיס-הקולנוע, או מנת-גלידה, או ארוחה במיסעדה. כך, למשל, עלה מחיר השבועון בשנה היהודית החולפת ב-115% בלבד, מ-30 ל"י בראשית תשרי ועד 65 ל"י בסוף אלול, ואילו האינפלציה עלתה באותה השנה בשיעור גבוה הרבה יותר. ואילו כמה מעלויות העיתון — כגון הנייר — עלו בקצב הרבה יותר גדול מאשר ה-אינפלציה הכללית.

זו תהליך שהצטבר במשך כמה שנים — ואין להמשיך בו מבלי לסכן את טיב השרותים של העיתון, לכן נאלצנו, באי-רצון רב, להסיק בשבוע שעבר את המס-קנה הנדרשת, ולהעלות את מחיר הגליון

לדעתי, על העולם הזה לדווח על ה-יורדים בצורה שקולה, מבלי לפאר אותם, תוך תיאור המצב לאשורו. הוא הדין לגבי הירידה עצמה. זוהי תופעה, התופכת יותר ויותר חשובה לגבי עתיד המדינה. אין טעם להמעיט בתיאור ממדיה. ככל שנראה את מלוא עוצמתה, ואת מלוא היקף הסכנה הכרוכה בה, כן ייטב וכן ייקל עלינו להתמודד עימה. יש לבעייה זו גם צד אחר.